

HZ. PEYGAMBER'İN CANSIZ VARLIKLARDA TEZAHÜR EDEN MUCİZELERİ

(*On Dokuzuncu Mektub'un On Birinci İşareti'nde Yer Alan
Rivayetlerin Kaynakları*)

Hikmet AKDEMİR*

Özet

Bediüzzaman Said Nursî'nin “*Mektubat*” adlı eserinde yer alan “*Mu‘cizât-ı Ahmediye*” (s) adındaki On Dokuzuncu Mektup, her biri ayrı bir alt başlık mahiyetindeki toplam On Dokuz İşaret'ten müteşekkildir. Bunlardan ilk dördü mukaddime kabilinden bazı önemli husus ve esasları ele almaktadır. Beşinci Nükteli İşaretten On Altıncı İşarete kadar olanlar Hz. Peygamber'in (s) çeşitli mucizelerini nakleden rivayetleri serdetmektedir. On Altıncı İşaret ise irhasâta dairdir.

Bediüzzaman bu risalesinde naklettiği rivayetleri bazen bir ya da birkaç kaynak belirterek zikreder. Bazen de “nakl-i sahih ile” veya benzer bir ifadeyle sadece hadis ilk ravisini belirtmekle yetinir. Bu makalede söz konusu İşaretler'den on birincisinde nakledilen rivayetler, sahih hadis ve siyer kaynaklarından tespit edilerek mukayeseli bir şekilde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Said Nursi, Risale-i Nur, Mucize, Nübüvvet, Mektubat, On Dokuzuncu Mektup, On Birinci İşaret, Mucize rivayetleri, Rivayet Nakilleri

The Prophet's (pbuh) Miracles Concerning Inanimate

---

* Prof.Dr., Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslami Bilimler Bölümü,
hikmetakdemir@gmail.com

Geliş Tarihi: 22.09.2019

Kabul tarihi: 26.12.2019

ORCID : 0000-0002-0090-4574

Beings

Abstract

Among Bediüzzaman Said Nursi's works there is *Mektubat* (The Letters), whose nineteenth chapter is about *the miracles of the Prophet* (pbuh). That chapter deals with the kinds of the miracles of the Prophet in nineteen subsections called "Signs", the first four of which explain general principles and assessments, while the rest narrate various accounts of various miracles.

Bediüzzaman mentions the names of a few sources while narrating these accounts. Sometimes he confines himself with just giving the name of the first narrator of the hadith by means of the phrase "with authentic narration" or a similar phrase. In this article we will analyze the narrated accounts given in the Eleventh Sign which mentions some of the miracles about stones and mountains and compare them with those of Bediüzzaman.

Key Words: Said Nursi, Risale-i Nur, Miracle, Messengership, The Letters, The Nineteenth Letter, The Eleventh Sign, Narration of Miracles, Accounts of Narrations.

Giriş

Bediüzzaman Said Nursî, çağdaş İslam âlimleri içinde nadide şahsiyetlerden biridir. Onu bu mertebeye çıkaran sebeplerden biri, belki de en önemlisi, dünya tarihinde birçok örnekleri olduğu gibi içinde yaşadığı son derece zor şartlardır. Bu zor şartlara rağmen Bediüzzaman sözleriyle, fiilleriyle, fikirlerinden ve İslamî hayat tarzından taviz vermeden ömrünü Kur'an'a hizmete vakfetmiş; Pozitivizm'in tesiriyle kalplere gelen şüpheleri izale edecek ve insanlara tahkiki imanı kazandıracak onlarca risale telif etmiştir. Düşmanlık, üst makamlara yaranmak ya da kıskançlık gibi çeşitli sâiklerle maruz kaldığı baskılara aldırmandan ömrünün sonuna kadar "küfür ve inkâr zihniyetiyle mücadele etmek" diye

özetlediği ideali için gece-gündüz durmadan çalışmıştır. Üzülerek ifade etmek gerekir ki pek çok kıymetli değerinde olduğu gibi o da zamanında -kemiyeten çok az sayılabilecek bir kesim istisna edilirse- anlaşılmamış ve değeri takdir edilmemiştir.

Bediüzzaman “Mektubat” adlı eserinde “Mu‘cizât-ı Ahmedîye” adını verdiği “On Dokuzuncu Mektubu” Hz. Peygamber’in (s) mucizelerine tahsis etmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi On Dokuz İşaret’ten müteşekkil bu risalenin ilk dört işaretinde Bediüzzaman, nübüvvetin ve mucizenin neden gerekli olduğunu, nübüvvet delillerinin çeşitlerini, istikbale dair bazı hadislerde zahiren gözüken tezatların sebeplerini, Hz. Peygamber’in (s) beşeriyet ve nübüvvet evsafının tefrik ve cem edilmesini ele almaktadır. Şüphesiz ki bu bilgiler, “Hz. Peygamber’in Kur’an’dan başka mucizesi yoktur!” teziyle hissî mucizeleri inkâr eden zihniyetin çeşitli çevrelerin çabasıyla yayılma temayülü gösterdiği günümüzde daha fazla önem kazanmıştır. Akabinde çeşitlerine göre tasnif ettiği mucizelere dair rivayetlere yer veren Bediüzzaman risalenin başında “Nakil ve rivayet olmakla beraber, yüz sayfadan fazla olduğu halde, kitaplara müracaat edilmeden, ezber olarak, dağ, bağ köşelerinde, üç dört gün zarfında, her günde iki üç saat çalışmak şartıyla, mecmuu on iki saatte telif edilmesi, harika bir vakiadır.”¹ diyerek risalenin harikulâde bir tarzda nasıl telif edildiğini beyan ettikten sonra okuyucuya şöyle bir uyarıda bulunur:

Şu risalede çok ehâdis-i şerîfe nakletmişim. Yanımda kütüb-ü hadisiye bulunmuyor. Yazdığım hadislerin lâfzında yanlışım varsa, ya tashih edilsin, veyahut “hadis-i bilmânâdır” denilsin. Çünkü, kavî-i râcih odur ki, “Nakl-i hadis-i bilmânâ caizdir.” Yani, hadisin yalnız mânâsını alıp, lâfzını kendi zikreder. Madem öyledir; lâfzında

¹ Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2005), 129.

yanlışım varsa, hadis-i bilmânâ nazarıyla bakılsın.²

Bediüzzaman bu ifadeleriyle kısıtlı imkânlar, daha doğrusu imkânsızlıklar içinde telif ettiği bu risalede olabilecek hatalardan dolayı özrünü peşinen beyan etmektedir. İşte bu makalede, adı geçen risalenin taş ve dağlarla ilgili bazı mucizeleri dile getiren On Birinci İşaretinde serdedilen rivayetler tahkik edilerek Bediüzzaman'ın nakilleriyle mukayese edilecektir.

1. Yiyeceklerin Tesbih Etmesi

Bediüzzaman konuyla ilgili bir misal verir. Yiyeceklerin tesbihinin işitilmesine dair mucizeyi beyan eden bu rivayeti şu şekilde ifade eder: “Allâme-i Mağrib Hazret-i Kadı İyaz, Şifâ-i Şerif’inde ulvî bir senetle ve Buhârî sahibi gibi mühim imamlardan nakl-i sahihle haber veriyorlar ki: Hâdim-i Nebevî Hazret-i İbni Mes’ud der ki: Biz Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâmin yanında taam yerken, taamın tesbihlerini işitiyorduk.”³

Bediüzzaman bu rivayet için Buhârî'nin *Sahîh*'i (ö. 256/870) ile Kadı İyâz'ın (ö.544/1149) *Şifâ*'sını kaynak göstermekle beraber, “Buhârî sahibi gibi mühim imamlardan...” diyerek naklettiği rivayetin başka sahih hadis kaynaklarında da geçtiğini belirtmektedir.

Rivayet Bediüzzaman'ın kaynak olarak gösterdiği iki eserde şöyle geçmektedir:

1-*Şifâ*'daki metin:

عن ابن مسعود «لَقَدْ كُنَّا نَسْمَعُ تَسْبِيحَ الطَّعَامِ وَهُوَ يُؤْكَلُ» وَفِي غَيْرِ هَذِهِ الرَّوَايَةِ
عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ «كُنَّا نَأْكُلُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّعَامَ وَنَحْنُ نَسْمَعُ

---

² Nursî, *Mektubat*, 130.

³ Nursî, *Mektubat*, 194.

تَسْبِيحُهُ»

İbn Mes‘ud’dan: “Andolsun ki yemek yenildiği zaman biz o yemeğin tesbihini duyardık.” İbn Mes‘ud’dan gelen başka bir rivayet de şudur: “Biz Allah Resûlü (s) ile birlikte yemek yedik ve biz o yemeğin tesbihini duyardık.”⁴

2-Buhârî’nin *Sahîh*’indeki metin:

Rivayet Buhârî’de Hz. Peygamber’in (s) parmaklarından su akmasını anlatan mucize ile birlikte zikredilmektedir:

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ
إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا نَعْدُ الْآيَاتِ بَرَكَةً، وَأَنْتُمْ تَعْدُونَهَا تَحْوِيغًا،
كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَقَلَّ الْمَاءُ، فَقَالَ: «اطْلُبُوا فَضْلَةً مِنْ
مَاءٍ» فَجَاءُوا بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ قَلِيلٌ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ، ثُمَّ قَالَ: «حَيَّ عَلَى الطَّهْورِ
الْمُبَارَكِ، وَالْبَرَكَهَ مِنَ اللَّهِ» فَلَقَدْ رَأَيْتُ

الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَقَدْ كُنَّا نَسْمَعُ تَسْبِيحَ الطَّعَامِ
وَهُوَ يُؤْكَلُ.

Bana Muahmmmed b. el-Müsennâ anlattı. [Dedi ki:] Bize Ebû Ahmed ez-Zübeyrî anlattı. [Dedi ki:] Bize İsrâîl, Mansûr’dan; o, İbrahim’den; o da Alkame’den naklen Abdullah’ın şöyle dediğini anlattı: Biz mucizeleri bereket sayardık. Siz ise onları korkutma vesilesi [azap] sayıyorsunuz. Bir seferde⁵ Allah Resûlü (s) ile beraberdik. Su azaldı. Hz. Peygamber (s) “Artıp kalmış bir su bulun!” buyurdu. Ona içinde azıcık su bulunan bir kap getirildi. Elini kaba soktu ve sonra “Temiz ve mübarek olan [suya] gelin! Bereket Allah’tandır.” dedi. Andolsun ki ben Allah Resûlü’nün (s) parmaklarının arasından su fışkırdığını gördüm. Andolsun ki

⁴ Kadı İyâz, Ebü’l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî, *eş-Şifâ bita’rifi hukuki’l-Mustafa* (Ammân: Dâru’l feyhâ, 1407), 1: 588.

⁵ Kaynaklarda bu seferin Hudeybiye veya Hayber seferi olduğu söylenmektedir. Bkz. Bedreddin el-Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed, *Umdetü’l-kârî şerhu sahîhi’l-Buhârî* (Beyrut: Dâru’l İhyâ’î-t-turâsî’l-Arabî, t.y.), 16: 123.

yemek yenildiği zaman biz o yemeğin tesbihini duyardık.⁶

Buhârî'deki rivayet az sayıda bazı lafız farklılıklarıyla birlikte Bediüzzaman'ın dediği gibi pek çok muhaddis tarafından nakledilmiştir. Onlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz: İbn Ebî Şeybe (ö. 235/849),⁷ Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855),⁸ Dârimî (ö. 255/869),⁹ Tirmizî (ö. 279/892),¹⁰ Bezzâr (ö. 292/905),¹¹ Ebû Ya'la el-Mevsilî (ö. 307/919),¹² İbn Huzeyme (ö. 311/924),¹³ Ebû Nu'aym el-İsfahânî (ö. 430/1038),¹⁴ Beyhakî (ö. 458/1066),¹⁵ İbn

⁶ Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fi el-Buhârî, *Sahîhu'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru tavki'n-necât, 1422), 4: 194.

⁷ İbn Ebî Şeybe Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî, *el-Musannaf fi'l-ahâdisi ve'l-âsâr*, nşr. Kemal Yusuf el-Hût (Riyad: Mektebetü'r-rüşd, 1409), 6:316.

⁸ Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*, nşr. Şu'ayb el-Arnaût ve diğerleri (Beyrut:Müessesetü'r-risâle, 1421/2001), 7: 401.

⁹ Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, nşr. Hüseyin Selim Esed ed-Dârânî (Riyad: Dâru'l-muğni, 1412/1992), 1: 186.

¹⁰ Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *Sünenü'l-Tirmizî*, nşr. Beşşâr Avâd Ma'rûf (Beyrut: Dâru'l-garbi'l-İslâmî, 1998), 6:31.

¹¹ Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Bezzâr el-Basrî, *Müsnedü'l-Bezzâr*, nşr. Mahfûzurrahman Zeynullah ve diğerleri (Medine: Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, 1988-2009), 4: 301.

¹² Ebû Ya'la el-Mevsilî, Ebû Ya'la Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temimî el-Mevsilî, *Müsnedü Ebî Ya'la*, nşr. Hüseyin Selim Esed (Dimaşk: Dâru'l-me'mûn li't-türâs, 1404/1984), 9: 253.

¹³ İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemî en-Nisâbü'rî, *es-Sahîh*, nşr. Muhammed Mustafa el-A'zamî (Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, t.y.), 1:102.

¹⁴ Ebû Nu'aym el-İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî, *Delâilü'n-nübüvve*, nşr. Dr. Muhammed Revâs Kal'acî-Abdulber Abbâs (Beyrut: Dâru'n-nefâis, 1406/1986), 1: 406.

¹⁵ Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Alî el-Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli's-şeri'ah*, (Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1405), 4: 129.

Kesîr (ö. 774/1373)¹⁶ ve Suyûtî (ö. 911/1505).¹⁷

Görüldüğü gibi Bediüzzaman'ın naklettiği bu misaldeki rivayet atıfta bulunduğu eserlerin yanı sıra birçok sahih hadis kaynaklarında zikredilmiştir.

2. Hz. Peygamber'in Avucundaki Taşların Tesbih Etmesi

Bediüzzaman bu konuda bir rivayete yer verir:

Nakl-i sahihle, Enes ve Ebu Zer'den kütüb-ü sahiha haber veriyorlar ki: Hazret-i Enes (hâdim-i Nebvî) demiş ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmin yanında idik. Avucuna küçük taşları aldı; mübarek elinde tesbih etmeye başladılar. Sonra Ebu Bekri's-Siddık'ın eline koydu; yine tesbih ettiler. Ebu Zerr-i Gıfârî, tarikinde der ki: Sonra Hazret-i Ömer'in eline koydu; yine tesbih ettiler. Sonra aldı, yere koydu, sustular. Sonra yine aldı, Hazret-i Osman'ın eline koydu; yine tesbihe başladılar. Sonra, Hazret-i Enes ve Ebu Zer diyorlar ki: "Ellerimize koydu, sustular."¹⁸

Bediüzzaman bu rivayette ilk ravilerin isimlerini vermiş ve kaynak belirtmeden sadece hadisin sahih olduğunu beyan sadedinde sahih kaynaklarda varit olduğunu söylemekle yetinmiştir.

Bediüzzaman'ın tertibini esas aldığı Kadı İyâz'ın "eş-Şifâ" adlı eserinde bu mucize şu şekilde özetlenmiştir:

¹⁶ İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, nşr. Ali Şirî (Beyrut: Dâru'ihyâi't-turâsî'l-Arabî, 1408/1988), 6: 107.

¹⁷ Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî, *el-Hasâisu'l-kübrâ* (Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, t.y.), 2: 70.

¹⁸ Nursî, *Mektubat*, 194-195.

قَالَ أَنَسٌ أَخَذَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَفًّا مِنْ حَصَى فَسَبَّحَنَ فِي يَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى سَمِعْتَ التَّسْبِيحَ ثُمَّ صَبَّهَنَّ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَسَبَّحَنَ ثُمَّ فِي أُيُودِنَا فَمَا سَبَّحَنَ * وَرَوَى مِثْلَهُ أَبُو ذَرٍّ وَذَكَرَ أَنَّهُنَّ سَبَّحَنَ فِي كَفِّ عُمَرَ وَعُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا

Hiz. Enes dedi ki: Hiz. Peygamber (s) [eline yerden] bir avuç çakıl taşı aldı. Bu taşlar Allah Resûlü'nün (s) elinde [Allah'ı] tesbih ettiler. Onların tesbih etmelerini ben de duydum. Sonra [taşları] Ebûbekir'in (r.a.) eline koydu; yine tesbih ettiler. Sonra bizim ellerimize koydu; [ancak bu kez taşlar] tesbih etmediler. Bunun bir benzerini Ebû Zer de rivayet etti ve taşların [Hiz. Ebûbekir'in elinde tesbih ettikleri gibi] Ömer (r.a.) ve Osman'ın (r.a.) avucunda da tesbih ettiklerini söyledi.¹⁹

Bediüzzaman'ın biraz daha detaylandığı bu rivayetin her iki sahabeden nakledilen vecihleri kaynaklarda şu şekilde geçmektedir:

2.1. Hiz. Enes'ten Gelen Rivayet

أُنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا حَيْثِمَةُ , قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الصُّورِيُّ , قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًى , قَالَ: حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ الصَّبَّاحِ , قَالَ: حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ , قَالَ: حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْقَافَلَانِيُّ , عَنِ الْحَسَنِ , عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ , قَالَ: تَنَاوَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْأَرْضِ سَبْعَ حَصِيَّاتٍ , فَسَبَّحَنَ فِي يَدِهِ , ثُمَّ نَاوَلَهُنَّ أَبَا بَكْرٍ , فَسَبَّحَنَ كَمَا سَبَّحَنَ فِي يَدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , ثُمَّ نَاوَلَهُنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمَرَ , فَسَبَّحَنَ فِي يَدِهِ كَمَا سَبَّحَنَ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ , ثُمَّ تَنَاوَلَهُنَّ عُثْمَانَ فَسَبَّحَنَ فِي يَدِهِ كَمَا سَبَّحَنَ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ

Bize Abdurrahman haber verdi; dedi ki: Bize Hayseme anlattı; dedi ki: Bize Ahmed b. Süleyman es-Sûrî anlattı; dedi ki; Bize Muhammed b. Musaffâ anlattı; dedi ki: Bize Yusuf b. es-Sabbâh anlattı; dedi ki: Bize Cerîr b. Abdulhamîd anlattı; dedi ki: Bize Saîd el-Kaflânî, el-Hasan'dan naklen Enes b. Mâlik'in şöyle dediğini anlattı: Hiz. Peygamber (s) yerden yedi tane çakıl taşı

¹⁹ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 588.

aldı. Taşlar onun elinde tesbih ettiler. Sonra onları Ebûbekir'e verdi; Hz. Peygamber'in (s) elinde tesbih ettikleri gibi tesbih ettiler. Sonra onları Ömer'e verdi; Ebûbekir'in elinde tesbih ettikleri gibi tesbih ettiler. Sonra onları Osman [eline] aldı; Ebûbekir'in ve Ömer'in elinde tesbih ettikleri gibi tesbih ettiler.²⁰

Hadisin Ebû Zer el-Gifârî tariki birçok kaynakta mevcut iken Hz. Enes'ten gelen bu vechini nakleden müellif sayısı azdır. Bunlar arasında yukarıda eserinden metni iktibas ettiğimiz Hayseme b. Süleyman (ö. 343/955), İbn Asâkir (ö. 600/1203)²¹ ve İbnü'l-Esîr (ö. 630/1233)²² zikre değerdir.

2.2. Hz. Ebû Zer'den Gelen Rivayet

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الضَّحَّاكِ وَثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ قَالَ: ثنا الْمُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ قَالَ: ثنا أَبِي ثنا حُمَيْدُ بْنُ مِهْرَانَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدَةَ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ يَعْنِي الْوَلِيدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرِ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرِّ الْعَفَّارِيِّ قَالَ: إِنِّي لَشَاهِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَلْفَةٍ وَفِي يَدِهِ حَصَبَاتٌ فَسَبَّحَنَ فِي يَدِهِ، وَفِينَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَعَلِيٌّ يَسْمَعُ تَسْبِيحَهُمْ مَنْ فِي الْحَلْفَةِ ثُمَّ دَفَعَهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَسَبَّحَنَ مَعَ أَبِي بَكْرٍ يَسْمَعُ تَسْبِيحَهُنَّ مَنْ فِي الْحَلْفَةِ ثُمَّ دَفَعَهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عُمَرَ فَسَبَّحَنَ فِي يَدِهِ يَسْمَعُ تَسْبِيحَهُنَّ مَنْ فِي الْحَلْفَةِ ثُمَّ دَفَعَهُنَّ إِلَى عُثْمَانَ فَسَبَّحَنَ فِي يَدِهِ ثُمَّ دَفَعَهُنَّ إِلَيْنَا فَلَمْ يُسَبِّحَنَّ مَعَ أَحَدٍ مِنَّا

Bize Muhammed b. el-Hasan anlattı; [dedi ki:] Bize Ahmed b. Yusuf b. ed-Dahhâk anlattı; [dedi ki:] Bize Süleyman b. Ahmed anlattı; dedi ki: Bize Ahmed b. Muhammed b. Sadaka anlattı; dedi

²⁰ Hayseme b. Süleyman, Ebü'l-Hasen Hayseme b. Süleymân b. Haydere el-Kureşî eş-Şâmî et-Trablusî (el-Etrâblusî) *Min Hadîsi Hayseme el-Kureşî el-Etrâblusî*, nşr. Ömer Abdüsselâm Tedmürî, (Beyrut: Dâru'l-kitabî'l-Arabî, 1400/1980), 1: 106.

²¹ İbn Asâkir, Ebû Muhammed Bahâüddîn el-Kâsım b. Alî b. el-Hasen ed-Dimaşkî, *Târîhu medîneti Dimaşk*, nşr. Ömer b. Garâme el-Amrevî (Beyrut: Dâru'l-fıkr, 1415/1995), 39: 121.

²² İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî, *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe* (Beyrut: Dâru'l-fıkr, 1409/1989), 3: 219.

ki: Bizeel-Münzir b. el-Velîd el-Cârûdî anlattı; dedi ki: Bize babam anlattı; [dedi ki:] Bize Humejd b. Mihrân, Davud b. Ebî Hind'den; o Şam ahalisinden olan bir adamdan yani el-Velîd b. Abdurrahman el-Cüreşî'den, o da Cübeyr b. Nüfeyr el-Hadremî'den naklen Ebû Zer el-Gifârî'nin şöyle dediğini anlattı: Ben bir halka [şeklinde Hz. Peygamber'in (s) etrafını saran bir grubun] içinde Hz. Peygamber'in yanında idim. Onun elinde çakıl taşları vardı ve onun elinde [Allah'ı] tesbih ediyorlardı. İçimizde Ebûbekir, Ömer Osman ve Ali de vardı. Grubun içindekiler taşların tesbihlerini duyuyorlardı. Sonra Hz. Peygamber (s) taşları Ebûbekir'e verdi. Taşlar Ebûbekir'de de tesbih ettiler. Grubun içindekiler taşların tesbihlerini duyuyorlardı. Sonra Hz. Peygamber (s) taşları Ömer'e verdi. Taşlar onun elinde de tesbih etiler. Sonra onları Osman'a verdi. Taşlar onun elinde de tesbih etiler. Sonra onları bize verdi. Ancak taşlar hiçbirimizde tesbih etmediler.²³

Bu rivayeti farklı senet ve birkaç lafız değişikliği ile birlikte yukarıda eserinden metni iktibas ettiğimiz Ebû Nu'aym'ın yanı sıra başta Buhârî,²⁴ Bezzâr,²⁵ Taberânî (ö. 360/971),²⁶ Heysemî (ö. 807/1405)²⁷ olmak üzere birçok muhaddis nakletmiştir.

Yukarıda arz ettiğimiz rivayetlerden anlaşılacağı gibi Bediüzzaman'ın ikinci misal olarak zikrettiği rivayet, sahih hadis kaynaklarında nakledilenlere mutabıktır.

---

²³ Ebû Nu'aym, *Delâilu'n-nübüvve*, 1: 430, 592.

²⁴ Buhârî, *Târihu'l-kebir* (Haydarâbad: Dâiretü'l-ma'ârifü'l-Usmâniyye, t.y.), 8: 443.

²⁵ Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 9:434.

²⁶ Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, nşr. Târik b. Ivazullah b. Muhammed-Abdulmuhsin b. İbrahim el-Huseynî (Kahire: Daru'l-haremeyn, t.y.), 2: 59, 4: 245.

²⁷ Heysemî, Ebû'l-Hasen Nürüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, nşr. Hüsâmuddin el-Kudsî (Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1414/1994), 5: 179, 8: 299.

3. Cansız Varlıkların Hz. Peygamber'e Selâm Vermesi

Bediüzzaman, Hz. Peygamber'in (s) cansız varlıklarda tezahür eden mucizelerine dair dört rivayet nakleder:

Hazret-i Ali ve Hazret-i Câbir ve Hazret-i Aişe-i Siddıka'dan nakl-i sahihle sabittir ki: Dağ, taş, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ diyorlardı. Hazret-i Ali'nin tarikinde diyor ki: Bidâyet-i nübüvvette, nevâhî-i Mekke'de Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ile beraber gezdiğimizde, ağaç ve taşta rast geldiğimizde vakit يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ diyorlardı.

Hz. Câbir tarikinde der ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, taş ve ağaca rast geldiği vakit ona secde ediyorlar. Yani inkıyad edip يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ diyorlardı.

Câbir'in bir rivayetinde, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş: إِيَّيْ لَأَعْرِفُ حَجْرًا كَانَ يُسَلِّمُ عَلَيَّ

Bazular demişler ki, "O Hacerü'l-Esvede işaretler." "

Hazret-i Aişe'nin tarikinde demiş: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş: لَمَّا اسْتَقْبَلْتَنِي جِبْرَائِيلُ بِالرَّسَالَةِ جَعَلْتُ لَا أَمْرُ بِحَجْرٍ وَلَا شَجَرٍ إِلَّا قَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ²⁸

Bu mucizeyi anlatan rivayetler Kadı İyâz'ın eserinde şöyle geçmektedir:

وَقَالَ عَلِيٌّ كُنَّا بِمَكَّةَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ إِلَيَّ بَعْضُ نَوَاحِيهَا فَمَا اسْتَقْبَلْتَنِي بِحَجْرَةٍ وَلَا جَبَلٍ إِلَّا قَالَ لَهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ * وَعَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ عَنْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيَّيْ لَأَعْرِفُ حَجْرًا بِمَكَّةَ كَانَ يُسَلِّمُ عَلَيَّ، قِيلَ إِنَّهُ الْحَجْرُ الْأَسْوَدُ *

²⁸ Nursî, *Mektubat*, 195.

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا اسْتَفْبَأَنِي جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالرَّسَالَةِ جَعَلْتُ لَا أَمْرُ
بِحَجْرٍ وَلَا شَجَرٍ إِلَّا قَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ.
وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمُرُّ بِحَجْرٍ وَلَا شَجَرٍ إِلَّا سَجَدَ
لَهُ.

Hz. Ali dedi ki: Allah Resûlü (s) ile birlikte Mekke'de idik. Allah Resûlü (s) Mekke'nin bazı yerlerine [gitmek üzere] çıktı. Onu karşılayan ağaç ve dağın istisnasız hepsi “السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ/Sana selam olsun, ey Allah'ın Resûlü!” diyordu. Câbir b. Semure Hz. Peygamber'den (s) şunu nakletmektedir: “Ben Mekke'de bana selam veren bir taş biliyorum!” Onun Hacer'ul-Esved olduğu söylenmiştir. Hz. Âişe'den (r.a.), Hz. Peygamber'in (s) şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Hz. Cebrail bana risalet görevini getirdiği zaman hangi taşın ve ağacın yanından geçsem istisnasız hepsi ‘السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ/Sana selam olsun, ey Allah'ın Resûlü!’ diyordu.” Câbir b. Abdullah'tan rivayet edildi ki: Hz. Peygamber (s) hangi taşın ve ağacın yanından geçse istisnasız hepsi ona secde ederdi/hürmetle önünde eğilirdi.²⁹

İki metin mukayese edildiği zaman şu önemsiz üç detayın dışında birebir aynı oldukları görülmektedir:

1- Bediüzzaman iki rivayetin ilk ravisini beyan sadedinde “Hz. Câbir” ismiyle yetinip tasrih etmezken Kadı İyâz bunlardan ilkinin (diğer kaynaklarda da geçtiği gibi) Câbir b. Semure, ikincisinin Câbir b. Abdullah olduğunu belirtmiştir.

2-Kadı İyâz'ın metnindeki “Ben Mekke'de bana selam veren bir taş biliyorum!” cümlesindeki “Mekke” ismi Mektubat'ta yoktur.

3-Son iki rivayette takdim-tehir vardır. Bediüzzaman önce Hz. Câbir'den gelen rivayeti, akabinde Hz. Âişe'den gelen rivayeti zikrederken Kadı İyâz'ın metninde nakil sırası bunun

²⁹ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 589.

aksidir.

Şimdi rivayetlerin diğer bazı sahih kaynaklardaki metinlerine göz atalım.

3.1. Hz. Ali'den Gelen Rivayet

حَدَّثَنَا فَرَوَةٌ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي ثَوْرٍ الْهَمْدَانِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ السُّدِّيِّ، عَنْ عَبَادِ أَبِي
يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِمَكَّةَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ فِي بَعْضِ نَوَاحِيهَا، فَمَرَرْنَا بَيْنَ الْجِبَالِ وَالشَّجَرِ، " فَلَمْ نَمَرَ بِشَجَرَةٍ
وَلَا جَبَلٍ إِلَّا قَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

Bize Ferve anlattı; [dedi ki:] Bize el-Velîd b. Ebî Sevr el-Hemedânî, İsmâil es-Süddî'den naklen Ali b. Ebû Tâlib'in (r.a.) şöyle dediğini anlattı: Allah Resûlü (s) ile birlikte Mekke'de idik. Onunla beraber Mekke'nin bazı yerlerine [gitmek üzere] çıktık. Dağların ve ağaçların arasından geçtik. Yanından geçtiğimiz ağaç ve dağın istisnasız hepsi " يَا رَسُولَ اللَّهِ /Sana selam olsun, ey Allah'ın Resûlü!" diyordu.³⁰

3.2. Câbir b. Semure'den Gelen Rivayet

Yukarıda da temas ettiğimiz gibi Bediüzzaman'ın "Câbir'in bir rivayetinde..." diye başlayan cümlesinde kastedilen Câbir b. Semure'dir. Zira hemen hemen bütün kaynaklarda söz konusu rivayet bu sahabeden nakledilmektedir. Mesela Müslim'in (ö. 261/875) *Sahîh*'inde bu rivayet şöyle geçmektedir:

وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ،
حَدَّثَنِي سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَعْرِفُ حَجْرًا بِمَكَّةَ كَانَ يُسَلِّمُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُبْعَثَ إِلَيَّ لَأَعْرِفُهُ الْآنَ»

³⁰ Dârimî, *Sünenü 'd-Dârimî*, 1: 100, 171; Hâkim en-Nîsâbüri, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nîsâbüri, *el-Müstedrek ala's-Sahîhayn*, nşr. Mustafa Abdulkadir Atâ (Beirut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1411/1990), 2:677; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 2: 153-154; İbn Asâkir, *Târihu medîneti Dimaşk*, 4: 360; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, 1: 165.

Bize Ebûbekir b. Ebî Şeybe anlattı; [dedi ki:] Bize Yahya b. Ebûbekir, İbrahim b. Tahmân'dan nakletti. [İbrahim dedi ki:] Bana Simâk b. Harb, Câbir b. Semure'den naklen Allah Resûlü'nün şöyle buyurduğunu anlattı: "Elbette ben kesinlikle, peygamber olarak gönderilmeden önce Mekke'de bana selam veren bir taş biliyorum. Şimdi de ben onu biliyorum."³¹

Pek çok kaynakta nakledilen bu rivayete eserlerinde yer veren diğer bazı muhaddisler şunlardır: Ahmed b. Hanbel,³² Dârimî,³³ Tirmizî,³⁴ İbn Hibbân (ö. 354/965),³⁵ Taberânî,³⁶ Ebû Nu'aym,³⁷ Beyhakî,³⁸ İbn Kesîr³⁹ ve Suyûtî.⁴⁰

3.3. Hz. Âişe'den Gelen Rivayet

حدثنا عبد الله بن شبيب، قال: حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سَلِيمَانَ بْنِ بِلَالٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي أُوَيْسٍ، يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ الزَّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَمَّا أُوْحِيَ إِلَيَّ أَوْ نَبِئْتُ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا جَعَلْتُ لَا أَمْرَ بِحَجْرٍ وَلَا شَجْرٍ إِلَّا قَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ.

Bize Abdullah b. Şebîb anlattı; dedi ki: Bize Eyyûb b. Süleyman b. Bilal, İbn Ebî Üveys'ten yani Ebûbekir'den; o, Süleyman b. Bilal'den; o, Yahya b. Said'den; o, ez-Zührî'den; o da Urve'den naklen Hz. Âişe'nin şöyle dediğini anlattı: Allah

³¹ Müslim b. Haccâc, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *Sahîhu Müslim*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbaki (Beyrut: Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî, t.y.), 4: 1782.

³² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 34: 419.

³³ Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1, 100.

³⁴ Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 6: 23.

³⁵ İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahîhu İbn Hibbân*, nşr. Şu'ayb el-Arnaût (Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1408/1988), 14: 402.

³⁶ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, 2: 291.

³⁷ Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1: 397.

³⁸ Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 2: 153.

³⁹ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 3:8.

⁴⁰ Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 165.

Resûlü (s) buyurdu ki: “Bana [ilk] vahiy geldiği zaman –ya da peygamber olduğum zaman veya buna benzer bir söz söylediyanından geçtiğim her taş ve ağacın istisnasız hepsi ‘Size selam olsun, ey Allah’ın Resûlü!’ derdi.”⁴¹

3.4. Câbir b. Abdullah’tan Gelen Rivayet

أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَاضِي، أَنْبَأَنَا حَامِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَرَوِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ الْفَضْلِ الْهَاشِمِيُّ أَخْبَرَنَا الْمُعْبِرَةُ بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِصَالٌ لَمْ يَكُنْ فِي طَرِيقٍ فَيَنْبَغُهُ أَحَدٌ إِلَّا عَرَفَتْ أَنَّهُ قَدْ سَلَكَهُ مِنْ طَيْبٍ عَرَقَهُ أَوْ رِيحٍ عَرَقَهُ- الشَّلْكَ مِنْ إِسْحَاقَ- وَلَمْ يَكُنْ مَرَّ بِحَجْرٍ وَلَا شَجَرٍ إِلَّا سَجَدَ لَهُ.

Bize Ebûbekir Ahmed b. el-Hasan el-Kadî haber verdi; [dedi ki:] Bize Hâmid b. Muhammed el-Herevî haber verdi; [dedi ki:] Bize Ali b. Abdulazîz anlattı; [dedi ki:] Bize Mâlik b. İsmail anlattı; [dedi ki:] Bize İshak b. el-Fadl el-Hâşimî anlattı; [dedi ki:] Bana el-Muğîre b. Atiyye, Ebu’z-Zübeyr’den naklen Câbir b. Abdullah’ın şöyle dediğini haber verdi: Allah Resûlü’nün (s) bazı vasıfları vardı. [Mesela] bir yolda onu takip eden hiç kimse yoktur ki onu terinin güzel kokusundan –“ya da terinin esintisinden” dedi. Lafızdaki bu şüphe sened zincirindeki İshak’tan gelmiştir.- onu tanımasın! Hangi taşın ve ağacın yanından geçse istisnasız hepsi ona secde ederdi/hürmetle önünde eğilirdi.⁴²

Hadis, Siyer, Tarih ve Ensâb âlimi İbn Sa’d’ın (ö. 230/845) da eserine aldığı benzer bir rivayet Berre bt. Ebî Tecrâh’tan gelmektedir.⁴³ İbn İshak (ö. 151/768) ve ondan nakil yapan İbn

⁴¹ Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 18: 164; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dimaşk*, 4: 362; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 166.,

⁴² Beyhakî, *Delâilu'n-nübüvve*, 6: 69; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 114.

⁴³ İbn Sa’d, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa’d b. Menî‘ el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî, *et-Tabakâtu'l-kübrâ*, nşr. Muhammed Abdulkadir Atâ

Hişâm da (ö. 218/813) "Abdûlmelik b. Abdullâh b. Ebî Süfyân b. el-Alâ b. Cârîye es-Sakafî'nin bazı ilim ehlerinden naklettiği bir bilgi olarak" nübüvvetin başlangıcında taşların ve ağaçların Allah Resûlü'ne selam verdiğini dile getiren benzer bir rivayete eserlerinde yer vermişlerdir.⁴⁴

4. Evin Duvarlarının Hiz. Peygamber'in Duasına "Âmin" Demesi

Bediüzzaman "Dördüncü Misal" başlığı altında şu rivayete yer verir:

Nakl-i sahihle Hazret-i Abbas'tan haber veriyorlar ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Abbas ve dört oğlunu (Abdullah, Ubeydullah, Fazl, Kussem) beraber, "mülâet" denilen bir perde altına alarak üzerlerine örttü. Dedi:

يَا رَبِّ، هَذَا عَمِّي وَصَفْوُ أَبِي، وَهَؤُلَاءِ بَنُوهُ فَاسْتُرْهُمْ مِنَ النَّارِ كَسْتُرِي إِيَّاهُمْ
diyip dua etti. Birden, evin damı ve kapısı ve duvarları "Âmin, âmin" diyerek duaya iştirak ettiler.⁴⁵

Metnini Taberânî'den iktibas edeceğimiz bu rivayet, küçük lafız farklılıklarıyla birlikte olayın aynen anlatıldığı birçok kaynakta nakledilmiştir.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَانَ بْنِ

(Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1410/1990), 1: 125, 8: 194; Hâkim, *el-Müstedrek*, 4: 79.

⁴⁴ İbn İshak, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî, *Sîretü İbn İshak*, nşr. Süheyl Zekkâr (Beyrut: Dâru'fîkr, 1398/1978), 1: 120; İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdûlmelik b. Hişâm b. Eyyüb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısrî, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, nşr. Taha Abdurraûf Sa'd (Riyad: Şirketü't-tıbbâ'ati'l-fenniyye'l-müttehîde, t.y.), 1: 217; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 3/17; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 159.

⁴⁵ Nursî, *Mektubat*, 196.

إِسْحَاقَ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، حَدَّثَنِي جَدِّي أَبُو أُمِّي مَالِكُ بْنُ حَمَزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ: «يَا أَبَا الْفَضْلِ لَا تَرْمِ مَنْزِلَكَ أَنْتَ وَبُئُوكَ عَدَا حَتَّى آتِيكُمْ»، فَأَنْتَظِرُوهُ حَتَّى جَاءَ بَعْدَمَا أُنْحَى، فَدَخَلَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ»، قَالَ: «وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»، قَالَ: «كَيْفَ أَصْبَحْتُمْ؟»، قَالَ: بِخَيْرٍ، أَحْمَدُ اللَّهُ، فَقَالَ: «تَقَارِبُوا تَقَارِبُوا تَقَارِبُوا، يَزْحَفُ بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ»، حَتَّى إِذَا امْكُؤُهُ اشْتَمَلَ عَلَيْهِمْ بِمَلَأَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: «يَا رَبُّ هَذَا عَمِّي وَصِنُو أَبِي، وَهَؤُلَاءِ أَهْلُ بَيْتِي، فَاسْتُرْهُمْ مِنَ النَّارِ كَسْتُرِي إِيَّاهُمْ بِمَلَأَتِي هَذِهِ»، قَالَ: فَأَمَنْتُ أَسْكُفَةَ الْبَابِ وَحَوَائِطَ الْبَيْتِ، فَقَالَتْ: آمِينَ آمِينَ آمِينَ

Bize Ali b. Abdulazîz anlattı; [dedi ki:] Bize İbrahim b. Abdullah el-Herevî anlattı; [dedi ki:] Bize Abdullah b. Osman b. İshak b. Sa'd b. Ebî Vakkâs anlattı; [dedi ki:] Bana dedem/annemin babası Mâlik b. Hamza b. Ebî Üseyd es-Sa'îdî babasından naklen dedesi Ebû Üseyd es-Sa'îdî'nin şöyle dediğini anlattı: Allah Resûlü (s) Abbas b. Abdulmuttalib'e "Ey Ebu'l-Fadl! Yarın sen ve oğulların ben size gelinceye kadar evinden ayrılma!" buyurdu. [Ertesi gün] onu beklediler. Hz. Peygamber (s) kuşluk vaktinden sonra geldi ve onların yanına vardı. "Yaklaşın, yaklaşın, yaklaşın! Birbirinize sokulun!" dedi. Nihayet [onun dediğini yaptılar ve] ona ridasını [hepsini örtecek şekilde] üstlerine örtme imkânı verdiler. [Allah Resûlü (s) ridasını onların üzerine örttükten sonra] şöyle buyurdu: "Ey Rabbim! Bu, babamın öz kardeşidir. Şunlar da benim ehl-i beytimdir/aile efradımdır. Benim onları bu ridamla/örtümle örttüğüm gibi sen de onları Cehennem'den muhafaza eyle!" Ebû Üseyd es-Sa'îdî dedi ki: [Allah Resûlü'nün (s) bu duası üzerine] kapının eşiği ve evin duvarları "Âmin, âmin, âmin!" dediler.⁴⁶

⁴⁶ Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-Belâzürî, *Ensâbü'l-eşraf*, nşr. Süheyl Zekkâr-Riyâd ez-Ziriklî (Beirut: Dâru'l-fikr, 1417/1996), 4: 5; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, nşr. Hamdî b. Abdulmecîd es-Selefi (Kahire: Mektebetü İbn Teymiye, 1415/1994), 19: 263; Ebû Nu'aym, *Delâilu'n-nübüvve*, 1: 433; Beyhakî, *Delâilu'n-nübüvve*, 6: 71-72; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 490, 2: 108; İbn Asâkir, *Târihu*

Sahih hadis kaynaklarıyla mukayese edildiği zaman Bediüzzaman'ın olayı aynen aktardığı görülmektedir. Sadece Hz. Peygamber'in (s) duasında “mana ile rivayet” kapsamında değerlendirilebilecek iki değişiklik göze çarpmaktadır:

1-Tespit edebildiğimiz kadarıyla tek bir istisnanın dışında bütün kaynaklarda “وَهُؤُلَاءِ أَهْلُ بَيْتِي” / Şunlar da benim ehl-i beytimdir/aile efradımdır” diye geçen cümle *Mektubat*'ta “وَهُؤُلَاءِ /Şunlar da onun oğullarıdır” diye geçmektedir. Bediüzzaman'ın bu nakli bir önceki cümlede beyan ettiğimiz tek istisnanın metnine mutabıktır. O tek istisna Kadı İyâz'ın *Şifâ*'sını şerheden alimlerden biri olan Ali el-Kârî'nin (ö. 1014/1605) “*Şerhu's-Şifâ fi hukûki'l-Muṣtafa*” adlı şerhidir.⁴⁷

2-Kaynaklarda duanın sonunda yer alan “هَذِهِ/bu” ism-i işaretî *Mektubat*'ta mevcut değildir ki bu eksikliğin manayı bozacak hiçbir etkisi yoktur.

5. Uhud Dağının Sevincinden Sallanması

Bediüzzaman bu konuda şu rivayeti zikreder:

Başta Buharî, İbni Hibban, Ebû Davud, Tirmizî gibi kütüb-ü sahiha, müttefikân Hazret-i Enes'ten, Ebu Hüreyre'den, Osman-ı Zinnureynden, Aşere-i Mübeşşereden Said İbni Zeyd'den haber veriyorlar ki:

Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Ebu Bekri's-Siddık, Ömerü'l-Faruk ve Osman-ı Zinnureyn ile Uhud Dağının başına çıktılar. Cebel-i Uhud, ya onların mehabetlerinden veya kendi sürur ve sevincinden lerzeye

medîneti Dımaşk, 26: 311; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 6: 134;

Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, 9: 270; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 2: 128.

⁴⁷ Bkz. Ali el-Kârî, Ebü'l-Hasen Nürüddîn Ali b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî, *Şerhu's-Şifâ fi hukûki'l-Muṣtafa* (Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1411), 1: 631.

geldi, kıymılandı. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etti ki:

أَثْبُتْ يَا أَحَدُ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ

Şu hadis, Hazret-i Ömer ve Osman şehid olacaklarına bir ihbar-ı gaybîdir.

Şu misalin tetimmesi olarak nakledilmiş ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Mekke'den hicret ettiği ve küffarlar takibe çıktıkları vakit, Sebîr namındaki dağa çıktılar. Sebîr dedi: "Yâ Resulallah, benden ininiz. Korkarım, benim üstümde sizi vururlarsa Allah beni tâzip eder. Onun için korkarım." Cebel-i Hira çağırıldı:

الله "Bana gel!" Bu sır içindir ki, ehl-i kalb Sebîr'de havf ve Hira'da da emniyeti hissederler.

Bu misalden anlaşılır ki, o koca dağlar birer müstakil abddir, müsebbihtir ve vazifedardırlar. Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâmı tanır ve severler; başıboş değillerdir.⁴⁸

Bediüzzaman'ın birkaç kaynak adı zikrederek naklettiği bu rivayet, değişik vecihlerle pek çok müellifin eserinde zikredilmiştir. İlk ravilerine göre onlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

5.1. Hz. Enes'ten Gelen Rivayet

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَعِدَ أَحَدًا، وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ، فَقَالَ: «أَثْبُتْ أَحَدُ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ، وَصِدِّيقٌ، وَشَهِيدَانِ»

Bana Muhammed b. Beşşâr anlattı; [dedi ki:] Bana Yahya, Said'den; o da Katâde'den naklen Enes b. Mâlik'in kendilerine şunu anlattığını söyledi: Hz. Peygamber (s) [bir gün] Ebûbekir, Ömer ve Osman'la birlikte Uhud dağına çıktı. Onlar sebebiyle

⁴⁸ Nursî, *Mektubat*, 196-197.

dağ sallandı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s) “Sabit dur/kımıldama Uhud! Senin üstünde sadece bir peygamber, bir sıddık ve iki şehit vardır.”⁴⁹

Yukarıda metnini Buhârî'nin *Sahîh*'inden iktibas ettiğimiz bu hadis, benzer lafızlarla pek çok muhaddis tarafından nakledilmiştir. Ahmed b. Hanbel,⁵⁰ Ebû Dâvûd (ö. 275/889),⁵¹ Tirmizî,⁵² Ebû Nu‘aym,⁵³ Bezzâr,⁵⁴ Nesâî (ö. 303/915),⁵⁵ Ebû Ya‘lâ,⁵⁶ İbn Hibbân,⁵⁷ Kadı İyâz,⁵⁸ İbn Asâkir⁵⁹ ve İbnü'l-Esir⁶⁰ onlardan bazılarıdır.

5.2. Ebû Hüreyre'den Gelen Rivayet

Metnini Müslim'in *Sahîh*'inden aldığımız bu rivayet birçok sahîh kaynakta mevcuttur:

وَحَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ عَلَى جِرَاءٍ هُوَ وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَطَلْحَةُ، وَالزُّبَيْرُ، فَتَحَرَّكَتِ الصَّخْرَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَهْدَأُ فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ، أَوْ صِدِّيقٌ، أَوْ شَهِيدٌ»

Bize Kuteybe b. Saîd anlattı; [dedi ki:] Bize Abdulazîz yani İbn Muhammed, Süheyl'den; o da babasından naklen Ebû

⁴⁹ Buhârî, *Sahîhu'l-Buhârî*, 5: 9.

⁵⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 19: 159.

⁵¹ Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî, *Sünenü Ebî Dâvûd*, nşr. Muhammed Muhyiddin Abdulhamîd, (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, t.y.), 4: 219, 7: 47.

⁵² Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 6: 65.

⁵³ Ebû Nu‘aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 2: 621.

⁵⁴ Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 13: 397.

⁵⁵ Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şu‘ayb b. Alî en-Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, nşr. Hasan Abdulmun‘im Şelebî, (Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1421/2001), 7: 306.

⁵⁶ Ebû Ya‘lâ, *Müsnedü Ebî Ya‘lâ*, 5: 338.

⁵⁷ İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 15: 280.

⁵⁸ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 590-591.

⁵⁹ İbn Asâkir, *Târîhu medineti Dimaşk*, 30: 74.

⁶⁰ İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, 3: 218.

Hüreyre'nin şöyle dediğini anlattı: Allah Resûlü (s), Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali, Talha ve Zübeyr Hirâ'nın tepesinde idiler. [Üzerlerinde buldukları büyük] kaya kımıldadı/sallandı. Bunun üzerine Allah Resûlü (s) “Sakin ol! Senin üstünde sadece bir peygamber veya siddik ya da şehit olan vardır.” buyurdu.⁶¹

5.3. Hz. Osman'dan Gelen Rivayet

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْكِينٍ، قَالَ: نَا عَلِيُّ بْنُ مَعْبُدٍ، قَالَ: نَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ رِبِّدِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي أَنْبَسَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُثْمَانَ: أَنَّهُ نَشَدَهُمْ، فَقَالَ: أَمَا تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عَلَى جِرَاءٍ وَأَنَا مَعَهُ، وَأَبُو بَكْرٍ، وَذَكَرَ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِهِ فَتَحَرَّكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اثْبُتْ فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ»

Bize Muhammed b. Miskin anlattı; dedi ki: Bize Ali b. Ma'bed anlattı; dedi ki: Bize Ubeydullah b. Amr, Zeyd'den yani İbn Ebî Üneyse'den; o, Ebû İshak'tan; o, Abdurrahman'dan; o da Osman'dan şunu nakletti: Osman onlara [geçmişteki bir olayı] hatırlattı ve şöyle dedi: Allah Resûlü (s) Hirâ'nın tepesinde iken ben ve Ebûbekir –Hz. Peygamber'in ashabından bazı insanları da saydı- Onunla beraberdik. Dağ kımıldadı/sallandı. “Sabit dur/kımıldama! Senin üstünde sadece bir peygamber veya siddik ya da şehit olan vardır.” buyurdu.⁶²

Hz. Osman'dan gelen benzer bir rivayette vakianın meydana geldiği dağ, Hirâ değil de “Sebîr” olarak geçmektedir.⁶³

5.4. Saîd b. Zeyd'den Gelen Rivayet

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، قَالَ: أَخْبَرَنَا حُصَيْنٌ، عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ

⁶¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 15: 252; Müslim, *Sahihu Müslim*, 4: 1880; Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 6: 65; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 7: 332; Beyhakî, *Delâilu'n-nübüvve*, 6: 352; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 591; İbn Asâkir, *Târîhu medineti Dimaşk*, 21: 81; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 2: 211.

⁶² Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 2: 56.

⁶³ Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 6: 68; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 6: 235; İbn Hibbân, *Sahihu İbn Hibbân*, 15: 348; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 591; İbn Asâkir, *Târîhu medineti Dimaşk*, 39: 335.

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ ظَالِمِ الْمَازِنِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ نُفَيْلٍ، أَنَّهُ قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى التَّسْعَةِ أَنَّهُمْ فِي الْجَنَّةِ، وَلَوْ شَهِدْتُ عَلَى الْعَاشِرِ لَمْ أَنْمَ. قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِجْرَاءَ، فَقَالَ: انْتَبِثْ جِرَاءَ، فَإِنَّهُ لَيْسَ عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ. قِيلَ: وَمَنْ هُمْ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَطَلْحَةُ، وَالزُّبَيْرُ، وَسَعْدٌ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ. قِيلَ فَمَنْ الْعَاشِرُ؟ قَالَ: أَنَا.

Bize Ahmed b. Menî anlattı; dedi ki: Bize Hüseyim anlattı; dedi ki: Bize Husayn, Hilâl b. Yesâf'tan; o da Abdullah b. Zâlim el-Mâzinî'den naklen Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in şöyle dediğini haber verdi: Dokuz kişinin Cennet'te/Cennetlik olacağına şahitlik ederim. Onuncusuna da şahitlik edersem günahkâr olmam. Ona "Nasıl yani?" denildi. Şu cevabı verdi: Biz Allah Resûlü (s) ile birlikte Hirâ'da idik. [Dağ kıyıdayınca] "Sabit dur/kımıldama Hirâ! Senin üstünde sadece bir peygamber veya sıddık ya da şehit olan vardır." buyurdu. Ona "Onlar kimdir?" diye sorulunca dedi ki: "Allah Resûlü (s), Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr, Sa'd, Abdurrahman b. Avf." [Bu kez] "Onuncusu kim?" denildi. "O da benim!" diye cevap verdi.⁶⁴

Bu rivayet benzer lafızlarla birçok sahih hadis kaynağında mevcuttur.⁶⁵

5.5. Sebîr Dağının Korkusuna Dair Rivayet

Bediüzzaman'ın misalin tetimmesi olarak zikrettiği Sebîr dağına dair rivayeti, Kadı İyâz senetsiz olarak eserinde

⁶⁴ Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 6: 109.

⁶⁵ Bkz. İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *Sünenü İbn Mâce*, (Beyrut: Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, t.y.), 1: 48; Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 4: 91; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, 1: 153; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 7: 326; Ebû Ya'lâ, *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, 5: 258; Hâkim, *el-Müstedrek*, 3: 509; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1: 431; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 591; İbn Asâkir, *Târîhu medineti Dimaşk*, 21: 76.

nakletmektedir.⁶⁶Tespit edebildiğimiz kadarıyla bu rivayet, sadece İbn Hişam'ın “*es-Sîretü'n-nebeviyye*” adlı eserini şerh eden Süheylî (ö. 581/1185), Buhârî şarihi Bedreddin el-Aynî ve *Şifâ*'yı şerh eden Ali el-Kârî tarafından Kadı İyâz'ın yaptığı gibi senetsiz olarak benzer lafızlarla nakledilmiştir.⁶⁷ Ancak bu müellifler söz konusu rivayetin kaynağı ve sıhhati hakkında herhangi bir bilgi vermemişlerdir. Bediüzzaman'ın “Bu sır içindir ki, ehl-i kalb Sebîr'de havf ve Hira'da da emniyeti hissederler.” ifadesi de “وكان الخوف غالبا على ثبير والرجاء على حراء/Genellikle Sebîr'de korku, Hirâ'da ümit [hâkim] olur.” ibaresiyle Ali el-Kârî'nin şerhinde adı geçen rivayetin hemen akabinde yer almaktadır. Bu nakil ve misallerdeki tertibin *Şifâ* ile aynı olması, kanaatimizce bu bölümde Bediüzzaman'ın temel kaynağının *Şifâ* ile onun Ali el-Kârî tarafından yapılan şerhi olduğuna delalet etmektedir.

Yukarıda iktibas ettiğimiz örneklerden de anlaşılacağı gibi beşinci misal olarak getirilen mucizeyi anlatan pek çok rivayet arasında farklılıklar mevcuttur. Bunları iki ana başlık altında toplamak mümkündür:

1-Mucizenin gerçekleştiği mekân/dağ konusundaki ihtilaf: Bu dağın Uhud veya Hirâ ya da Sebîr olduğu beyan edilmektedir.

2-Dağın üzerindeki şahıslar konusundaki ihtilaf: Bu şahısların kimler olduğu hususunda dört çeşit rivayet mevcuttur: İlk üç halife, dört halife, dört halifenin yanı sıra Hz. Talha ile Hz. Zübeyr ve aşere-i mübeşşere.

Riayetlerin hepsinin hadis otoriteleri tarafından sahih kabul

⁶⁶ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 591-592.

⁶⁷ Süheylî, Ebü'l-Kâsım Abdurrahman b Abdillâh b. Ahmed el-Has'amî es-Süheylî el-Mâleki, *er-Ravzü'l-ünüf fi şerhi's-sîreti'n-nebeviyye li'bni Hişam*, (Beyrut: Dârü ihyâi't-türâsi'l-Arabî, 1412), 2: 392; Bedreddin el-Aynî, *Umdetü'l-kârî*, 1: 62; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 632.

edilmesi, tercih imkânını ortadan kaldırmaktadır. Dolayısıyla bu durum, vakıanın birden fazla zamanda ve mekânda vuku bulunduğunu delalet edebilir. Başka bir ifadeyle bu mucize, hem Uhud'da, hem Hirâ'da hem de Sebîr dağında farklı zamanlarda ve farklı sahabenin hazır bulunduğu ortamlarda birkaç defa gerçekleşmiş olabilir. Rivayetlerin hepsinin ortak noktası şudur: "Allah Resûlü (s) bazı ashabıyla birlikte (s) bir dağın üzerine çıkmış; dağ kımıldayıp sallanmış; Allah Resûlü'nün (s) 'Sabit dur, kımıldama! Senin üstünde vasfı peygamber veya sıddık ya da şehit olandan başkası yoktur!' mealindeki sözüyle dağın sallanması kesilmiştir." Böylece burada iki mucize gerçekleşmiştir:

1-Dağ kımıldayıp sallanmış ve akabinde Allah Resûlü'nün (s) emriyle sakinleşmiştir.

2-Hz. Peygamber (s), kendisine Allah'ın bildirmesiyle Hz. Ebûbekir'den sonra hilafet makamına geçecek olan iki veya üç halifenin şehit olacağını vukuundan önce haber vermiştir.

İşte bütün rivayetlerin ortak noktası olan bu iki hususu esas alan Bediüzzaman, detaya girmeden Hz. Enes'ten gelen rivayetin yanı sıra onu destekleyen diğer rivayetlerin ilk ravilerini (Hz. Osman, Hz. Ebû Hüreyre ve Hz. Said b. Zeyd) de zikretmiştir. Ancak eserin yeni baskılarında açıklayıcı bir dipnotla söz konusu tafsilata işaret edilebilir.

6. Hz. Peygamber'in Hutbe Okuduğu Minberin Sallanması

Bediüzzaman'ın "Altıncı Misal" başlığı altındaki ifadeleri şöyledir:

Nakl-i sahihle Abdullah İbni Ömer'den haber veriyorlar ki: Demiş: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm

minberde hutbe okurken,

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ

âyetini okudu. Ve dedi:

إِنَّ الْجَبَّارَ بُعِظْتُ نَفْسَهُ وَ يَقُولُ أَنَا الْجَبَّارُ أَنَا الْجَبَّارُ أَنَا الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ

*dediği vakit minber öyle sarsıldı ve öyle lerzeye geldi ve
titredi; korktuk ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmu
düşürecek bir derecede sallandı.⁶⁸*

Bu rivayetin bir benzeri Müslim'in *Sahîh*'inde şu şekilde geçmektedir:

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ، عَنْ
عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، أَنَّهُ نَظَرَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ كَيْفَ يَحْكِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: " يَاخُذُ اللَّهُ عَرَّ وَجَلَ سَمَاوَاتِهِ وَأَرْضِيهِ بِيَدَيْهِ، فَيَقُولُ: أَنَا اللَّهُ - وَيَقْبِضُ
أَصَابِعَهُ وَيَبْسُطُهَا - أَنَا الْمَلِكُ " حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى الْمُنْبَرِ يَتَحَرَّكُ مِنْ أَسْفَلِ شَيْءٍ مِنْهُ،
حَتَّى إِنِّي لَأَقُولُ: أَسَاقِطُ هُوَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟

Bize Saîd b. Mansûr anlattı; [dedi ki:] Bize Ya‘kub yani İbn Abdurrahman anlattı; [dedi ki:] Bana Ebû Hâzim, Ubeydullah b. Mıksem'den nakletti. Mıksem, “Allah Resûlü’nü (s) nasıl taklit ediyor?” diye Abdullah b. Ömer’e baktı. Abdullah b. Ömer, Allah Resûlü’nden (s) naklen şöyle dedi: “Aziz ve Celil olan Allah [kıyamet gününde] mülkü olan semaları ve arzları iki eline alır ve şöyle buyurur: Ben Allah’ım! –Bu esnada Hz. Peygamber (s) parmaklarını/avucunu açıp yumuyordu.- Ben Melikim/Sultanım!” O sırada minbere baktım ki en dibinden [en yukarısına kadar] sallanıyor. [O kadar şiddetli sallanıyordu ki] sonunda “Bu minber Allah Resûlü’nü (s) düşürür mü?” dedim.⁶⁹

Ahmed b. Hanbel’in *Müsned*’indendeki metin ise şöyledir:

حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي

⁶⁸ Nursî, *Mektubat*, 197.

⁶⁹ Müslim, *Sahîhu Müslim*, 4: 2148.

طَّاحَةً، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْمِنْبَرِ: {وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ} ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ هَكَذَا بِيَدِهِ، وَبِحَرَكَهَا، يُقْبَلُ بِهَا وَيُدْبَرُ: " يُمَجِّدُ الرَّبُّ نَفْسَهُ: أَنَا الْجَبَّارُ، أَنَا الْمُتَكَبِّرُ، أَنَا الْمَلِكُ، أَنَا الْعَزِيزُ، أَنَا الْكَرِيمُ " فَرَجَفَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمِنْبَرُ حَتَّى قُلْنَا: لَيَخْرَنَّ بِهِ "

Bize Affân anlattı; [dedi ki:] Bize Hammâd b. Seleme anlattı; [dedi ki:] Bize İshak b. Abdullah yani İbn Ebî Talha, Ubeydullah b. Mıksem'den, o da İbn Ömer'den şunu nakletti: Bir gün Allah Resûlü (s) minberde "Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun elindedir. Gökler de O'nun kudretiyle dürülmüştür. O, onların ortak koştuklarından uzaktır, yücedir." (ez-Zümer 39/67) ayetini okudu. Allah Resûlü (s) elini şöyle hareket ettiriyor, ileri uzatıp geri çekiyordu ve o anda şöyle diyordu: "Rab, zatını tazim ediyor [ve diyor ki:] Ben Cebbâr'ım, ben Mütekebbir'im, ben Melik'im, ben Azîz'im, ben Kerîm'im!" Tam o sırada minber [sağa-sola sallanıp] Allah Resûlü'nü öyle bir sarstı ki "Onu kesinlikle düşürecek!" dedi.⁷⁰

Rivayet birbirine yakın ifadelerle birçok sahih hadis kaynağında geçmektedir.⁷¹ Bediüzzaman'ın naklettiği vecih aynı manaya gelen (بِمَجْدٍ-يُعْظَمُ) bir-iki kelime dışında Kadı İyaz'ınki ile birebirdir.

7. Mekke'nin Fethi Gününde Kâbe'deki Putların Yere Yıkılması

⁷⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 9: 304.

⁷¹ İbn Mâce, *Sünenü İbn Mâce*, 1: 71; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, 12: 355, 389; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 7: 139, 145; İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 16: 316, 322; Hâkim, *el-Müstedrek*, 2: 277; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 592; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 19: 337; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, 1:84; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 2: 129.

Bediüzzaman konuya örnek olarak şu rivayeti zikreder:

Nakl-i sahihle, habrî'l-ümme ve tercümanü'l-Kur'ân olan Hazret-i İbni Abbas ve hâdim-i Nebvî ve ulema-i azîme-i Sahabeden olan İbni Mes'ud'dan haber veriyorlar ki: Demişler: Feth-i Mekke gününde, Kâbe ve etrafında, taştan rasasla mihlanmış üç yüz altmış sanem vardı. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm elinde kavse benzer bir değnekle o sanemlere birer birer işaret ederek جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا dedi, hangisine işaret etti, yere düştü. Sanemin yüzüne işaret ettiyse arkasına düşer, arkasına işaret ettiyse yüz üstüne düşer, ve hâkezâ, sanemler yere yuvarlandılar.⁷²

7.1. Hz. Abdullah İbn Abbas'tan Gelen Rivayet

Hz. Abdullah b. Mes'ûd tarikiyle gelen rivayet başta Buhârî ve Müslim olmak üzere pek çok hadis otoritesi tarafından nakledilmişken Hz. İbn Abbas'tan gelen vecih, tespit edebildiğimiz kadarıyla o kadar yaygın şekilde rivayet edilmemiştir. Bu rivayet en kadim kaynaklardan biri olan İbn Hişâm'ın “*es-Sîretü'n-nebeviyye*” adlı eserinde şöyle geçmektedir:

قَالَ ابْنُ هِشَامٍ: وَحَدَّثَنِي مَنْ أَتَى بِهِ مِنْ أَهْلِ الرَّوَايَةِ فِي إِسْنَادِهِ لَهُ، عَنْ ابْنِ شِهَابِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ عَلَى رَاجِلَيْهِ، فَطَافَ عَلَيْهَا وَحَوْلَ النَّبِيِّ أَصْنَامٌ مَشْدُودَةٌ بِالرِّصَاصِ، فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُشِيرُ بِقَضِيبٍ فِي يَدِهِ إِلَى الْأَصْنَامِ وَيَقُولُ «جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» فَمَا أَشَارَ إِلَى صَنَمٍ مِنْهَا فِي وَجْهِهِ إِلَّا وَقَعَ لِقَفَاهُ، وَلَا أَشَارَ إِلَى قَفَاهُ إِلَّا وَقَعَ لَوَجْهِهِ، حَتَّى مَا بَقِيَ مِنْهَا صَنَمٌ إِلَّا وَقَعَ، فَقَالَ تَمِيمُ بْنُ أَسَدٍ الْخَزَاعِيُّ فِي ذَلِكَ: وَفِي الْأَصْنَامِ مُعْتَبَرٌ وَعِلْمٌ ... لِمَنْ يَرْجُو النَّوَابِ أَوْ الْعِقَابَا

İbn Hişâm dedi ki: Bana rivayet ehlinde isnadına güvendiğim biri İbn Şihâb ez-Zührî'den aktardı. O da Ubeydullah

⁷² Nursî, *Mektubat*. 197-198.

b. Abdullah'tan naklen İbn Abbas'ın şöyle dediğini anlattı: Allah Resûlü (s) Mekke'nin fethedildiği gün bineğinin üzerinde [Mekke'ye] girdi ve orada dolaştı. O sırada Kâbe'nin etrafında kurşunla [kaidesine] sabitlenmiş putlar vardı. Allah Resûlü'nün (s) elinde bir ağaç dalı vardı. [Elindeki o dal ile] "Hak geldi batıl yok olup gitti. Şüphesiz ki batıl yok olmaya mahkûmdur." (İsrâ 17/81) ayetini okuyarak o putlara işaret etmeye başladı. O putlardan hangisinin yüzüne işaret ettiyse sırt üstü yere yıkıldı. Hangisinin [arkadan] kafasına işaret ettiyse yüz üstü yıkıldı. Nihayet yere yıkılmayan put kalmadı.⁷³

7.2. Hiz. Abdullah b. Mes'ûd'dan Gelen Rivayet

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ، وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُونَ وَثَلَاثُ مِائَةٍ نُصْبٍ، فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ، وَيَقُولُ: " {جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبَاطِلُ، إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا} {جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِي الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ} "

Bize Humeydî anlattı; [dedi ki:] Bize Süfyân, İbn Ebî Necîh'ten; o, Mücahid'den; o da Ebû Ma'mer'den naklen Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a.) şöyle dediğini anlattı: Hiz. Peygamber (s) Mekke'ye girdi. O sırada Kâbe'nin etrafında üç yüz altmış tane put vardı. Allah Resûlü (s) "Hak geldi, batıl yok olup gitti. Şüphesiz ki batıl yok olmaya mahkûmdur. (İsrâ 17/81)De ki: Hak geldi. Artık batıl yeni bir şey ortaya çıkaramaz, eskiyi de geri getiremez." (Sebe' 34/49) ayetlerini okuyarak elindeki ağaç dalıyla o putlara dürttü.⁷⁴

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Hiz. İbn Mes'ûd'dan gelen

⁷³ İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 2: 416- 417; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1: 591; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 5: 71-72; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 591; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 1: 426; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 4: 345; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, 6: 176, 7: 51; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 438.

⁷⁴ Buhârî, *Sahihu'l-Buhârî*, 3: 162, 5: 148; 6: 86.

rivayet pek çok sahih hadis kaynağında nakledilmiştir.⁷⁵ Ayrıca bu rivayetin Hz. Abdullah b. Ömer'den⁷⁶ ve Hz. Câbir'den⁷⁷ gelen bir vechi daha vardır.

Rivayetlerde tezat teşkil edecek bir ihtilaf yoktur. Başka bir deyişle farklı lafızlarla nakledilen rivayetlerin uzlaştırılması mümkündür. Mesela rivayetlerin bir kısmında Allah Resûl'nün (s) elindeki asa veya yaya benzer ağaç dalıyla putlara dokunduğu, bazısında ise hiç dokunmadığı belirtilmektedir. Hz. Peygamber (s) elindeki asa ile putların bazılarına dokunmuş, bazılarına ise hiç dokunmamış olabilir. Bu her iki halden birini gören veya duyan ravi, rivayeti o şekilde aktarmış; ya da aktarırken bu detayı tam hatırlamayıp benzer bir lafızla ifade etmiş olabilir. Hem asanın putlara temas edip etmemesi meselenin/mucizenin özüne zarar vermez. Temas olsun ya da olmasın kurşunla taş kaidelere sabitlenmiş putların bu şekilde yıkılması harikulâde bir haldir ve dolayısıyla mucizedir.

Bu başlık altında Bediüzzaman'ın naklettiği vecih, İbn Hişâm ile Kadı İyâz'ınki ile aynıdır.

8. Küçük Yaşta iken bir Bulutun Hz. Peygamber'i Gölgelemesi:Rahip Bahîrâ Kissası

Bediüzzaman bu bölümün son misali olarak Rahip Bahîrâ

⁷⁵ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannaf*, 7: 403; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 6: 62-63; Müslim, *Sahîhu Müslim*, 3: 1408; Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 5: 154; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 10: 154, 228; ; Ebû Ya'lâ, *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, 8: 376; İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 12: 172; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, 10: 191; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 5: 71; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 591-592; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 437-438.

⁷⁶ Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1: 519; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 5: 72; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, 6: 176; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 437.

⁷⁷ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannaf*, 7: 403.

olayını zikretmektedir:

Meşhur Bahîra-i Rahibin meşhur kıssasıdır ki, nübüvvetten evvel, Resul-i Ekrem Aleyhissalâti Vesselâm, amcası Ebu Talip ve bir kısım Kureyşî ile beraber Şam tarafına, ticarete gidiyorlar. Bahîra-i Rahibin kilisesi civarına geldikleri vakit oturdular. İnsanlarla ihtilât etmeyen münzevi Bahîra-i Rahip birden çıkageldi. Kafile içinde Muhammedü'l-Emin'i (a.s.m.) gördü. Kafileyeye dedi: "Şu Seyyidü'l-Âlemîndir ve peygamber olacaktır." Kureyşîler dediler: "Nereden biliyorsun?" Mübarek rahip dedi ki:

"Siz gelirken baktım ki, havada, üstünüzde bir parça bulut vardı. Siz otururken, şu Muhammedü'l-Emin (a.s.m.) tarafına bulut meyletti, gölge yaptı. Hem görüyordum ki, taş, ağaç ona secde eder gibi bir vaziyet gördüm. Bu ise nebîlere yapılır."⁷⁸

Bu olay Bediüzzaman'ın dediği gibi meşhur olduğu için başta Siyer, Meğazi ve Tarih kitapları olmak üzere pek çok kaynakta zikredilmektedir.⁷⁹ Bediüzzaman bu rivayeti, *Şifâ*'dan naklen şu şekilde özetlemiştir:

⁷⁸ Nursî, *Mektubat*, 198.

⁷⁹ Bkz. İbn İshak, *Sîretü İbn İshak*, 73; İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 1: 180; İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-kübrâ*, 1: 122-123; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannaf*, 6: 317, 7: 327; Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, 6: 19; Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 8: 97; Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî, *Târihu't-Taberî/Târihu'l-ümem ve'l-mülük*, nşr. (Beyrut: Dâru't-türâs, 1387), 2: 287; Harâitî, Ebû Bekr Muhammed b. Ca'fer b. Muhammed es-Sâmerri el-Harâitî, *Hevâtifi'l-cennân*, nşr. İbrahim Salih, (Beyrut: Dâru'l-beşâir, 1421/2001), 72; İbn Hibbân, *es-Sîretü'n-nebeviyye ve ahbâru'l-hülefâ*, (Beyrut: el-Kütübü's-sekâfe, 1417), 1: 59; Hâkim, *el-Müstedrek*, 2: 273; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1: 170; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 2: 24; İbn Asâkir, *Târihu medineti Dimaşk*, 3: 6-7; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil fi't-târih*, nşr. Ömer Abdusselâm Tedmürî, (Beyrut: Dâru'l-kitabi'l-Arabî, 1417/1997), 1: 638, *Üsdü'l-gâbe*, 1: 22; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 2: 347; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, 1: 141-142.

وَمِنْ ذَلِكَ حَدِيثُهُ مَعَ الرَّاهِبِ فِي ابْتِدَاءِ أَمْرِهِ إِذْ خَرَجَ تَاجِرًا مَعَ عَمِّهِ وَكَانَ الرَّاهِبُ لَا يَخْرُجُ إِلَى أَحَدٍ فَخَرَجَ وَجَعَلَ

تَخْلَلُهُمْ حَتَّى أَخَذَ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ هَذَا سَيِّدُ الْعَالَمِينَ يُبْعَثُهُ اللَّهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ فَقَالَ لَهُ أَشْيَاخُ مِنْ فُرَيْشٍ مَا عَلِمْتُكَ فَقَالَ إِنَّهُ لَمْ يَبْقُ شَجَرٌ وَلَا حَجَرٌ إِلَّا حَرَ سَاجِدًا لَهُ وَلَا يَسْجُدُ إِلَّا لِنَبِيِّ وَذَكَرَ الْقِصَّةَ ثُمَّ قَالَ وَأَقْبَلَ صَلَّى أَقْلَهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ عَمَامَةٌ تَظِلُّهُ فَلَمَّا دَنَا مِنَ الْقَوْمِ وَجَدَهُمْ سَبَقُوهُ إِلَى فِئِ الشَّجَرَةِ فَلَمَّا جَلَسَ مَالَ الْفِئِ إِلَيْهِ

“Daha işinin başında [yani henüz kendisine risâlet görevi tevdi edilmemişken] ticaret için giden amcasıyla birlikte [Şam’a doğru yola] çıktığında Rahiple ilgili şu rivayet de bu tür [cansız varlıklarda tezahür eden irhâsât/mucize] kabilindedir: Rahip [daha önce] hiç kimse için [kilisesinden] çıkmazdı. [O gün âdetine aykırı bir şekilde kilisesinden dışarı] çıktı ve [Allah Resûlü’nün (s) birlikte sefere çıktığı] topluluğun arasına daldı [ve birini arar gibi içlerinde gezinip durdu.] Nihayet Allah Resûlü’nü (s) [buldu ve] elinden tutup ‘İşte bu âlemlerin efendisidir! Allah bunu âlemlere rahmet olarak gönderiyor!’ dedi. Bunun üzerine Kureyş kabilesinden bazı yaşlı kişiler “Nereden biliyorsun?” dediler. Rahip onların bu sorusuna şu karşılığı verdi: “Şöyle ki: [Siz gelirken onun yanından geçtiği] bütün ağaç ve taşlar istisnasız ona secde ettiler/önünde hürmetle eğildiler. Bunlar peygamberden başkasına secde etmezler.” [Ravi, Rahibin nübüvvet mühründen bahsetmesi, yemek hazırlayıp onlara ikram etmesi gibi detaylarla ilgili] hikâyeyi anlattı ve şöyle devam etti: “Allah Resûlü (s) üzerinde kendisine gölge yapan bir bulut olduğu halde kafilenin yanına geldi. Onlara yaklaşınca onların kendisinden önce ağacın gölgesine oturduklarını gördü. Allah Resûlü (s) oraya oturunca gölge ona doğru meyletti.”⁸⁰

Sonuç

⁸⁰ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 593

Bediüzzaman “*Mu‘cizât-ı Ahmediye Risalesi*” adıyla telif ettiği On Dokuzuncu Mektub’un On Birinci İşaretinde Hiz. Peygamber’in (s) cansız varlıklarda tezahür eden mucizelerine dair sekiz rivayeti sekiz misal olarak zikretmiştir. Bu rivayetlerin bazısında birkaç kaynak ismi vermiş; bazısında ise kaynak adı vermeden rivayetin ilk ravilerini zikretmekle yetinmiştir. Kaynağını belirttiği rivayetler söz konusu kaynakların yanı sıra birçok sahih kaynakta yer almaktadır. Diğer rivayetler de aynı şekilde sahih kaynaklarda mevcuttur. Hadis-i şeriflerin ve olayların nakledildiği ifadeler, “manayla rivayet” kapsamında değerlendirilmesi mümkün olan birkaç farklı detayın dışında kaynaklardaki metinlere mutabıktır. Beşinci misalde aynı çeşit mucizeyi anlatan farklı rivayetleri cem ederek ilk ravilerin isimlerini vermiş ve detaya girmeden bunları tek bir rivayet gibi takdim etmiştir. Rivayetlerin sıralanması Kadı İyâz’ın *Şifâ*’sındaki ile birebir aynıdır. Metinlerdeki lafızlar ise yine adı geçen eserdeki üslûp ile hemen hemen aynıdır. Beşinci misalin tetimmesi olarak serdettiği rivayetin akabinde naklettiği yorum, Ali el-Kârî’nin *Şifâ*’yı şerheden eserinde benzer ifadelerle dile getirilmektedir. Bu iki husustan hareketle “Bediüzzaman’ın ele aldığımız risalesindeki bu bölümün temel kaynakları Kadı İyâz’ın *Şifâ*’sı ile onun Ali el-Kârî tarafından yapılan şerhidir!” denebilir. Son olarak şunu da ifade etmemiz gerekir: Bediüzzaman’ın böyle uzun bir risaleyi yanında hiçbir eser olmadan daha önce hıfzına aldığı malumatla toplam on iki saat gibi çok kısa bir sürede kaynaklara mutabık bir şekilde hatasız olarak telif etmesi, harikulâde bir durumdur ve her türlü takdirin üstündedir.

Kaynakça

Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*. nşr. Şu‘ayb el-Arnaût ve diğerleri. Beyrut: Müessesetü’r-risâle,

1421/2001.

Ali el-Kârî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî. *Şerhu'ş-Şifâ fî hukûki'l-Muştafa*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1411.

Bedreddin el-Aynî, Ebü Muhammed Mahmûd b. Ahmed. *Umdetü'l-kârî şerhu sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'ihyâi't-turâsi'l-Arabî, t.y.

Belâzürî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-Belâzürî. *Ensâbü'l-eşraf*. nşr. Süheyl Zekkâr-Riyâd ez-Ziriklî. Beyrut: Dâru'l-fikr, 1417/1996.

Beyhakî, Ebü Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî. *Delâilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli'ş-şeri'ah*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1405.

Bezzâr, Ebü Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâliq el-Bezzâr el-Basrî. *Müsnedü'l-Bezzâr*. nşr. Mahfûzurrahman Zeynullah ve diğeri. Medine: Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, 1988-2009.

Buhârî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî. *Sahîhu'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru tavki'n-necât, 1422.

___ *Târîhu'l-kebîr*. Haydarâbad: Dâiretü'l-ma'ârifî'l-Usmâniyye, t.y.

Dârimî, Ebü Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî. *Sünenü'd-Dârimî*. nşr. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. Riyad: Dâru'l-muğnî, 1412/1992.

Ebü Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. nşr. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. Beyrut: el-Mektebetü'l-asriyye, t.y.

Ebü Nu'aym el-İsfahânî, Ebü Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Delâilü'n-nübüvve*. nşr. Dr. Muhammed Revâs Kal'acî-Abdulber Abbâs. Beyrut: Dâru'n-nefâis, 1406/1986.

Ebü Ya'lâ el-Mevsilî. Ebü Ya'lâ Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî. *Müsnedü Ebî Ya'lâ*. nşr. Hüseyin Selîm Esed. Dımaşk: Dâru'l-me'mûn li't-türâs, 1404/1984.

- Hâkim en-Nîsâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nîsâbûrî. *el-Müstedrek ala's-Sahîhayn*. nşr. Mustafa Abdulkadir Atâ. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1411/1990.
- Harâitî, Ebû Bekr Muhammed b. Ca'fer b. Muhammed es-Sâmerrî el-Harâitî. *Hevâtifi'l-cennân*. nşr. İbrahim Salih, Beyrut: Dâru'l-beşâir, 1421/2001.
- Hayseme b. Süleyman, Ebû'l-Hasen Hayseme b. Süleymân b. Haydere el-Kureşî eş-Şâmî et-Trablusî (el-Etrâblusî). *Min Hadîsi Hayseme el-Kureşî el-Etrâblusî*. nşr. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. Beyrut: Dâru'l-kitabî'l-Arabî, 1400/1980.
- Heysemî, Ebû'l-Hasen Nürüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî. *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*. nşr. Hüsâmuddin el-Kudsî. Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1414/1994.
- İbn Asâkir, Ebû Muhammed Bahâüddîn el-Kâsım b. Alî b. el-Hasen ed-Dımaşkî. *Târîhu medîneti Dımaşk*. nşr. Ömer b. Garâme el-Amrevî. Beyrut: Dâru'l-fıkr, 1415/1995.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî. *el-Musanna' fi'l-ahâdisi ve'l-âsâr*. nşr. Kemal Yusuf el-Hût. Riyad: Mektebetü'r-rüşd, 1409.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *Sahîhu İbn Hibbân*. nşr. Şu'ayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1408/1988.
- *es-Sîretü'n-nebeviyye ve ahbâru'l-hülefâ*. Beyrut: el-Kütübü's-sekâfe, 1417.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısrî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. nşr. Taha Abdurraûf Sa'd. Riyad: Şirketü't-tıbbâ'ati'l-fenniyye'l-müttehîde, t.y.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemî en-Nîsâbûrî. *es-Sahîh*. nşr. Muhammed Mustafa el-A'zamî. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, t.y.

- İbn İshak, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî. *Sîretü İbn İshak*. nşr. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'-fıkr, 1398/1978.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfîî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. nşr. Ali Şîrî. Beyrut: Dâru'ihyâi't-turâsî'l-Arabî, 1408/1988.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî. *Sünenü İbn Mâce*. Beyrut: Dâru'İhyai'l-Kütübî'l-Arabiyye, t.y.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtu'l-kübrâ*. nşr. Muhammed Abdulkadir Atâ. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 1410/1990.
- İbnu'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*. Beyrut: Dâru'l-fıkr, 1409/1989.
- ___ *el-Kâmil fî't-târîh*. nşr. Ömer Abdusselâm Tedmürî. Beyrut: Dâru'l-kitabî'l-Arabî, 1417/1997.
- Kadı İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *eş-Şifâ bita'rifi hukuki'l-Mustafa*. Ammân: Dâru'l-feyhâ, 1407.
- Müslim b. Haccâc, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîhu Müslim*. nşr. Muhammed Fuâd Abdalbaki. Beyrut: Dâru'ihyâi't-turâsî'l-Arabî, t.y.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şu'ayb b. Alî en-Nesâî. *es-Sünenü'l-kübrâ*. nşr. Hasan Abdulmun'im Şelebî. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1421/2001.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Mektubat*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2005.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî. *el-Mu'cemu'l-evsat*. Nşr. Târik b. Ivazullah b. Muhammed-Abdulmuhsin b. İbrahim el-Huseynî. Kahire: Daru'l-haremeyn, t.y.
- ___ *el-Mu'cemu'l-kebîr*. nşr. Hamdî b. Abdulmecîd es-Selefî. Kahire:

Mektebetü İbn Teymiye, 1415/1994.

Taberî, Muhammed b Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî. *Târîhu't-Taberî/Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*. nşr. Beyrut: Dâru't-türâs, 1387.

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî. *Sünenü't-Tirmizî*. nşr. Beşşâr Avâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-garbi'l-İslâmî, 1998.

Süheylî, Ebû'l-Kâsım Abdurrahman b Abdillâh b. Ahmed el-Has'amî es-Süheylî el-Mâlekî. *er-Ravzü'l-ünüf fî şerhi's-sîreti'nebeviyye li'bni Hişâm*. Beyrut: Dâru'ihyâi't-türâsi'l-Arabî, 1412.

Suyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfî. *el-Hasâisu'l-kübrâ*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, t.y.